

České pohraničí po Schengenu

Přírodovědecká fakulta UK,
Albertov 6, 4.12. 2009

České pohraničí v evropském kontextu – institucionální pohled

- české příhraničí vzhledem k poloze na rozhraní mezi „starými“ a novými členskými státy Evropské unie tvoří vždy významný rozvojový faktor v rámci nadregionální a regionální politiky Evropské unie a České republiky
- prostředky na rozvoj příhraničí a odbourávání bariér jsou v souladu s Schumannovými představami o integraci Evropy; jsou vynaložené maximálně efektivně („mír“), avšak získání finančních prostředků v rámci operačních programů je komplikované – podmínky setkání, prohlubování kontaktů, důvěra
- posílení významu podpory, programové období 2007 → *samostatný Cíl* – Evropská územní spolupráce, pracovní diskuse – po roce 2013, nikdo nezpochybňuje (silní advokáti – SRN)

Vývoj 1989 – 2009

od „nadšení k bussinesu“

- 1989 – nadšení a naděje na změnu a rozvoj (stříhání drátů, setkání) – rozdíly dle příhraničí SRN (Bavorsko, Sasko), Rakousko x Polsko x Slovensko – dopady dodnes
- začátek 90. let – tvorba nových struktur (euroregiony) x obava - sudetoněmecká otázka (problém - „jen“ Praha x Mnichov)
- 1994 – pomoc Evropské komise – předvstupní fondy CBC Phare (od 1994 SRN, od 1995 Rakousko, 1999 jen Slovensko, od 1999 Polsko), od základní infrastruktury k „nadstavbě“ (cestovní ruch, lidské zdroje, sítě)
- 2004 – vstup do Evropské unie – transformace Iniciativy Společenství INTERREG IIIA → zvýšení kvality projektů
- 2007 – Schengen, programové období 2007 – 2013

Pomoc Evropské komise

- 1994 – 1999 – cca 36 mil EUR ročně (25 mil. EUR SRN, 5 mil. Polsko, 6 mil. Rakousko), hlavně velké projekty – dotace ve výši cca 2 mil. EUR, komunikace, ČOV, plyn + 10 % Fondy malých projektů „people to people“ do cca 20 tis. EUR (setkání, školy, sport) – 75 % dotace ERDF
- 2000 – 2004 – 19 mil. EUR ročně (10 mil. SRN, 5 mil. Polsko, 4 mil. Rakousko) – větší flexibilita – začátek grantových schémat – 75 % dotace ERDF
- 2004 – 2006 – 55 mil. EUR na celé období, 5 OP (z toho 10 % FMP) – zrcadlové projekty – 75 % ERDF + 5 % SR, n+2 – hra na čerpání
- 2007 – 2013 – 352 mil. EUR – 5 OP, opět 10 % FMP, n+3, pouze společné projekty, princip vedoucího partnera, princip zasílání finančních prostředků, projekty cca 500 tis. EUR, 85 % ERDF + 5 % SR
- *Rozdíl* – před vstupem úzký pás při hranicích (dle okresů), dnes jednotky NUTS 3 (kraje) – kromě Prahy a Středních Čech všechno pohraničí – přesun podpory od malých měst po krajská města

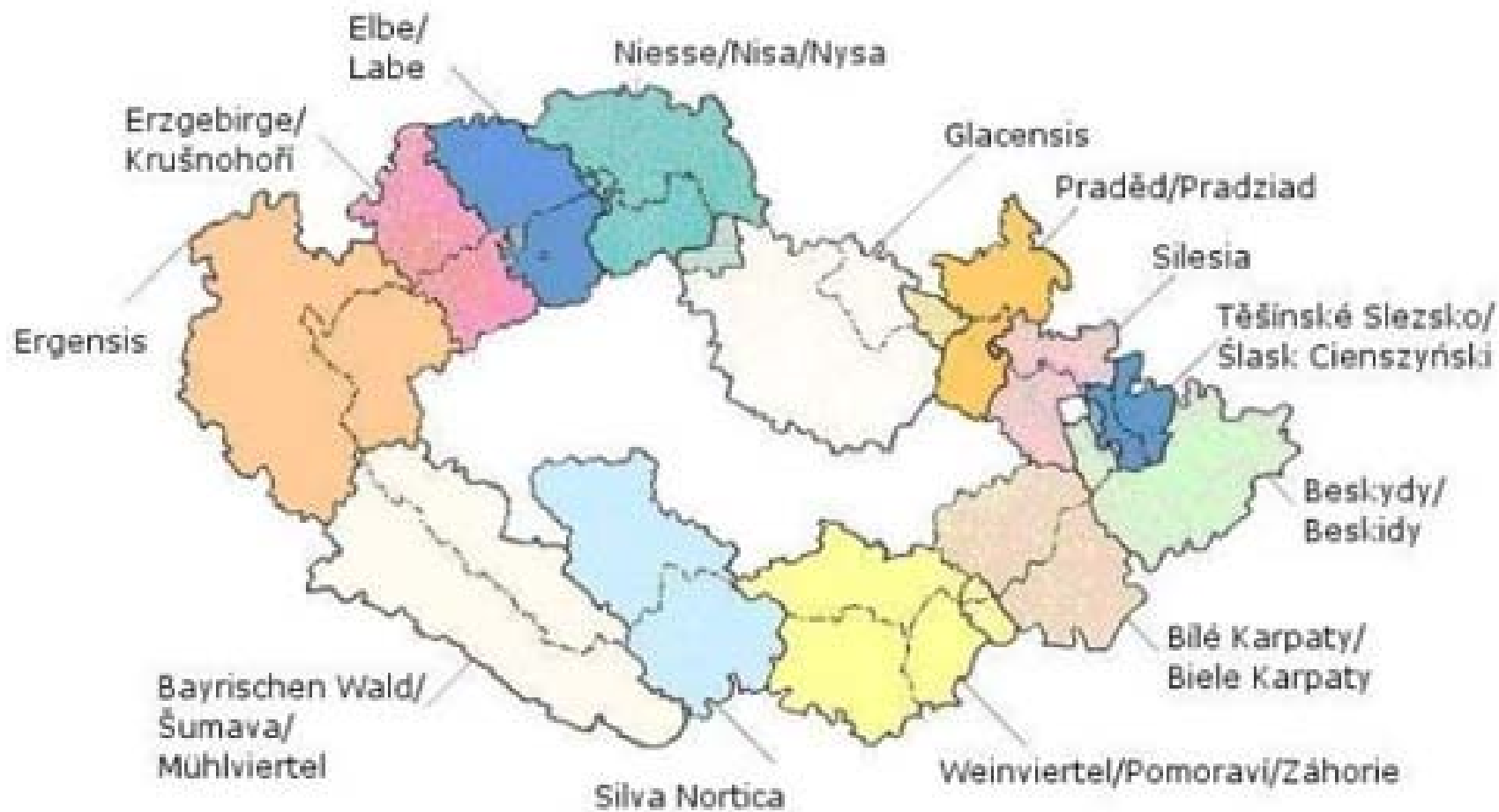
Struktury

- začátek 90. let – zakládání euroregionů (sdružení obcí), zánik krajů
- konec 90. let – rozmach euroregionů, silná struktura vyhledávání projektů, správa FMP, členství MV – zakládání krajů
- 2000+ – silný nástup krajů, odborné aparáty, vazby na sousední země, postupný „ústup“ ze slávy euroregionů

Euroregiony

- první vznikl na německé hranici v roce 1991 – Egrensis, který později zanikl
- oficiální první euroregion – Nisa (1992), postupně vznikly na všech hranicích, dnes jich je 13, poslední - Silva Nortica
- územně navazují a zahrnují veškerá příhraniční území (většinou bilaterální, i trilaterální – Nisa, Labe, Krušnohoří, Egrensis, Šumava, Silva Nortica, Pomoraví, Bílé Karpaty, Beskydy, Těšínské Slezsko, Silesia, Praděd, Glacensis)
- financování – příspěvky členů (dle obyvatel), projekty (řízení)
- ústup ze slávy – s pár výjimkami (Nisa, Glacensis) – slabý aparát, formální činnost, předsedové – hejtmani, poslanci, často mají jen čestné funkce

Mapa Euroregionů v České republice

Projektová úroveň

- značná diferenciacie v rámci jednotlivých příhraničních prostorů – hrají zde velkou roli geografické, geomorfologické a hlavně „lidské“ podmínky → rozdílný charakter spolupráce, typy projektů
- vzorové prostory: Sasko – Liberecko, Hrádek nad Nisou, Boží Dar; Bavorsko – Šumava; Rakousko - Jižní Morava; Slovensko - Bílé Karpaty; Polsko - Těšínské Slezsko a Euroregion Glacensis

Další vývoj

- Evropská komise připravuje dokumenty, rozpočtová strategie 2010, vyjednávání 2011, strategické dokumenty nadregionální strategie (Baltská strategie, Podunajský prostor)
- Evropská sdružení pro územní spolupráci, nařízení aplikace – vše jako vždy pozdě

Úspěchy x neúspěchy

- Úspěch – osídlení (malé obce, řídké), rozvoj, naučili se vedle sebe žít („masaj šumavský“), spolupracovat, zvládat požadavky EK, obrovský nárůst rozvoje – vybudování základní infrastruktury, dostupnost, cestovní ruch
- Neúspěch – účelové projekty, formální spolupráce, vyprchání nadšení, „odstavení malých obcí“, často preference finančních prostředků před spoluprací